

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 17. února 2022 ve věci č. 74131/14 – *Y proti Polsku*

Senát první sekce Soudu jednohlasně rozhodl, že není v rozporu s požadavky plynoucími z práva na soukromý a rodinný život dle článku 8 Úmluvy, pokud vnitrostátní orgány odmítnou provést úplný výmaz údajů o stěžovatelově změně pohlaví z prvopisu jeho rodného listu. Tento typ dokladu je v běžném životě zřídka vyžadován a ve většině životních situací postačuje předložení zkráceného výpisu z rodného listu nebo jiného dokladu totožnosti, v němž je uvedeno pouze stěžovatelovo současné pohlaví, protože stěžovatel není až na zcela výjimečné situace nucen odhalit, že v minulosti podstoupil změnu pohlaví.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl po narození do matriky zapsán jako žena, avšak později podstoupil změnu pohlaví. Tato skutečnost byla v roce 1992 vyznačena v prvopisu jeho rodného listu ve formě poznámky o změně pohlaví ze ženského na mužské. Zkrácený výpis jeho rodného listu však již obsahuje pouze informaci o jeho aktuálním pohlaví. Stěžovatel následně uzavřel sňatek a ve Francii se jim s manželkou narodila dcera, v jejímž rodném listu je stěžovatel uveden jako otec.

V roce 2005 stěžovatel zahájil před polskými orgány správní řízení, v němž žádal, aby byla z prvopisu jeho rodného listu odstraněna poznámka o změně pohlaví a aby v něm nadále byl uveden pouze údaj o jeho aktuálním pohlaví. Správní orgány a následně ani správní soudy jeho žádosti nevyhověly.

V roce 2011 proto stěžovatel podal občanskoprávní žalobu, v níž se domáhal toho, aby mu byl vystaven nový rodný list, který by obsahoval pouze údaj o jeho aktuálním pohlaví. Svou žalobu opíral o zákonné ustanovení upravující situaci, kdy je dítěti po adopci vystaven nový rodný list. Ani občanskoprávní soudy nicméně neshledaly jeho žalobu důvodnou a zamítly ji. Nejvyšší soud zamítl stěžovatelovo dovolání v květnu 2014.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že nemožnost dosáhnout úplný výmaz údajů o jeho původním pohlaví z prvopisu rodného listu negativně ovlivňuje jeho soukromý a rodinný život dle článku 8 Úmluvy a způsobuje mu psychické útrapy, neboť má strach, že dojde ke zveřejnění této informace.

Soud úvodem připomněl, že ačkoli je účelem článku 8 Úmluvy primárně ochrana jednotlivců před svévolnými zásahy ze strany moci veřejné, z tohoto ustanovení mohou vyplývat i pozitivní závazky státu. Tyto pozitivní závazky mohou mít podobu jak povinnosti vytvořit náležitý regulatorní rámec za účelem ochrany práva jednotlivců na respektování soukromého a rodinného života, tak i povinnosti řádného a s Úmluvou souladného uplatňování příslušných právních norem v jednotlivých případech (*Hämäläinen proti Finsku*, č. 37359/09, rozsudek velkého senátu ze dne 16. července 2014, § 62 a 63).

Ve vztahu k posuzované věci pak Soud zdůraznil, že stěžovatel ve své stížnosti nenamítal nedostatečnost regulatorního rámce pro změnu pohlaví v Polsku, nýbrž pouze to, že vnitrostátní orgány odmítly vymazat z prvopisu jeho rodného listu údaj o jeho původním pohlaví. Soudu proto byla předložena k posouzení otázka, zda z článku 8 Úmluvy plyne vnitrostátním orgánům pozitivní závazek zajistit stěžovateli účinné a dostupné řízení, které mu umožní získat prvopis rodného listu, jenž nebude obsahovat žádný údaj o tom, jaké pohlaví mu bylo přiděleno při narození.

Základní principy Soud vymezil v rozsudku velkého senátu ve věci *Hämäläinen proti Finsku*, cit. výše, § 65 až 68, a v nyní posuzované věci na ně pouze odkázal. Připomněl, že smluvní strany mají při plnění svých pozitivních závazků podle článku 8 Úmluvy určitý prostor pro uvážení. Při určování jeho šíře je

nutno zohlednit řadu faktorů, přičemž je-li v sázce obzvláště důležitý aspekt existence nebo identity jednotlivce, bude prostor pro uvážení státu omezen (*Christine Goodwin proti Spojenému království*, č. 28957/95, rozsudek velkého senátu ze dne 11. července 2002, § 90).

Ohledně posuzované věci Soud konstatoval, že stěžovatel ve své stížnosti neuvedl takové skutečnosti, které by mohly svědčit o tom, že v důsledku neodstranění poznámky o změně pohlaví z prvopisu jeho rodného listu utrpěl vážnou újmu nebo obtíže, které by zasahovaly do jeho identity nebo důležitých aspektů jeho existence. Poukázal na to, že stěžovateli byly (s výjimkou prvopisu rodného listu) vydány nové doklady, které obsahují pouze údaj o jeho současném pohlaví, přičemž tyto doklady v běžném životě postačují k tomu, aby stěžovatel mohl ve společnosti žít a vystupovat jako muž. Prvopis rodného listu totiž není veřejně přístupným dokumentem a k úplným matričním záznamům o stěžovateli může získat přístup pouze velmi omezený okruh subjektů. Navíc předložení prvopisu, event. stejnopisu rodného listu je v běžném životě vyžadováno zřídka (např. v případě podání žádosti o udělení občanství jiného státu nebo o adopci). V této souvislosti Soud dodal, že údaj o původním pohlaví může být v některých situacích nezbytný za účelem prokázání určitých skutečností, které nastaly před změnou pohlaví. A proto byť má Soud pochopení pro to, že zanesení údaje o původním pohlaví v prvopisu rodného listu může způsobovat stěžovateli určité nepohodlí a potíže, jejich intenzita není s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti případu tak vysoká, aby odůvodňovala závěr o neslučitelnosti způsobu, jakým jsou v Polsku zaznamenávány matriční údaje, s pozitivními závazky plynoucími z článku 8 Úmluvy.

Soud proto uzavřel, že nedošlo k porušení stěžovatelova práva na respektování soukromého a rodinného života dle článku 8 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY

Stěžovatel tvrdil, že shora uvedené skutečnosti zakládají diskriminaci v rozporu s článkem 14 Úmluvy.

Soud poukázal na to, že stěžovatel srovnával svou situaci se situací dítěte, kterému je dle vnitrostátní úpravy po adopci vystaven nový rodný list. Dle Soudu se však nejedná o dostatečně podobné situace, protože je nelze srovnávat. Uzavřel proto, že nedošlo k porušení stěžovatelova práva na to, aby nebyl diskriminován, dle článku 14 Úmluvy.